

Wpływ zmian demograficznych w Polsce na rozwój lokalny

Termin: 2015-02-02 - 2019-02-17

Kierownik: [Przemysław Śleszyński](#)

Wykonawcy: [Marek Kupiszewski](#), [Barbara Szejgiec-Kolenda](#), [Przemysław Śleszyński](#), [Rafał Wiśniewski](#)

Instytucja zamawiająca: Narodowe Centrum Nauki

Numer projektu: UMO-2014/13/B/HS4/03495

(projekt OPUS)

Celem projektu jest rozpoznanie i wyjaśnienie demograficznych uwarunkowań przemian gospodarczych i społecznych w ujęciu gminnym, ze szczególnym uwzględnieniem procesów depopulacyjnych i starzenia się społeczeństwa. Cele szczegółowe obejmują:

- identyfikację najważniejszych problemów demograficznych w szczegółowym ujęciu lokalnym (2478 gmin Polski i/lub ich różne kategorie, związane ze specyfiką społeczno-gospodarczą, np. podmiejskie, turystyczne, rolnicze, różne kategorie miast, itd.);
- wyjaśnienie znaczenia przemian demograficznych dla rozwoju lokalnego;
- identyfikację i ocenę możliwych mechanizmów adaptacyjnych polskich gmin do nowych warunków demograficznych, w tym analizę reakcji lokalnych rynków usług na zmiany demograficzne;
- konstrukcję wskaźnika zmian demograficznych (WZD) przedstawiającego w sposób syntetyczny kondycję ekonomiczną i demograficzną gmin.

Główne pytania badawcze są następujące:

1. W jakim stopniu przemiany demograficzne wpływają na rozwój lokalny?
2. Czy lokalna gospodarka dostosowuje się do przemian demograficznych i jakie są mechanizmy adaptacyjne?

Zagadnienia te, pomimo dość długiej dyskusji, nie zostały rozwiązane w zadowalającym stopniu, zarówno pod względem poznawczym, jak i aplikacyjnym, czego dowodem jest brak modeli i koncepcji wyjaśniających rozwój lokalny, uwzględniających specyfikę Polski. Przy tym pojęcie rozwoju lokalnego jest kategorią złożoną, co wynika z mnogości czynników go kształtujących. Jest zatem trudno definiowalne. Rozwój lokalny w niniejszym projekcie rozumiany jako kształtowanie (przez władze samorządowe, podmioty gospodarcze funkcjonujące w gminie jak również przez społeczność lokalną) możliwie najlepszych warunków życia mieszkańców niewielkiego obszaru z wykorzystaniem jego zasobów wewnętrznych (Parysek 1995, 1997, Broll 1998). Dlatego rozwój lokalny obejmie analizę kapitału ludzkiego i przedsiębiorstw na danym terytorium z uwzględnieniem jego dostępności przestrzennej i poziomu dostępności różnego rodzaju usług publicznych. Szczegółowa analiza (lata 1988-2013) będzie obejmowała badania w trzech płaszczyznach tematycznych:

1. diagnostyczno-demograficznej, mającej na celu określenie sytuacji i stopnia przemian ludnościowych w aspekcie ilościowym i jakościowym;
2. przyczynowo-skutkowej, starającej się ustalić wpływ czynników demograficznych na poziom rozwoju lokalnego gmin;
3. teoretyczno-aplikacyjnej, poprzez wskazanie teoretycznych podstaw dla rozwoju gmin i prowadzenia polityki rozwoju lokalnego.

Do oceny charakteru i siły związków przyczynowo-skutkowych zostaną wykorzystane metody statystyczne, m.in. analiza regresji liniowej i nieliniowej, ew. analiza czynnikowa/składowych głównych. Ostatecznie przyjęta metoda powinna umożliwiać estymację oczekiwanych wartości zmiennej losowej przy dosyć porównywalnych modelach regresyjnych dla różnych typów gmin. Zostaną zastosowane statystyczne metody analizy danych w celu wykrywania prawidłowości charakteryzujących badane populacje (demograficzne, społeczne, itd.), zarówno w zakresie strukturalnym, jak i przestrzennym. Zostanie wykorzystana analiza korelacji, regresji, skupień (klastrowa – delimitacja typów gmin, ewentualnie

klastrów funkcjonalnych), szeregów czasowych (trendów) z zastosowaniem jedno- lub wielofunkcyjnych modeli ekonometrycznych, i ewentualnie, w celu pogłębionego wyjaśnienia badanych zjawisk i procesów, analiza czynnikowa.

Publikacje

Artykuły od 2013 roku

- Komornicki Tomasz, Szejgiec-Kolenda Barbara, *Czapiewski Konrad*: Poland as an emigration and an immigration country – dynamics of change from the local and individual perspective. - Journal of Contemporary European Studies 2024 - s. 1-19.
- Wiśniewski Rafał, *Stepniak Marcin*, Szejgiec-Kolenda Barbara: [Accessibility of public services in the age of ageing and shrinking population: are regions following trends.](#) - Geografiska Annaler Series B-Human Geography 2021, 103, 1 - s. 55-74.

Monografie od 2013 roku

- Wiśniewski Rafał, Mazur Marcin, Śleszyński Przemysław, Szejgiec-Kolenda Barbara: Impact of demographic changes in Poland on local development. Warsaw: Committee for Spatial Economy and Regional Planning, Polish Academy of Sciences, 2021 - 226 s. (Studies. Cycle of monographs; 10/202)
- Wiśniewski Rafał, Mazur Marcin, Śleszyński Przemysław, Szejgiec-Kolenda Barbara: Wpływ zmian demograficznych w Polsce na rozwój lokalny. Warszawa: Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk, 2020 - 222 s. (Prace Geograficzne; 274)